

Zinātnes Vēstnesis

LATVIJAS ZINĀTNIĒKU SAVIENĪBAS LAIKRAKSTS

5(33) 1992. gada 16. aprīlis — 5. maijs

Cena 80 kapeikas

DEPUTĀTU UN ZINĀTNIĒKU SARUNA

Ar zinātniekiem tikās LR AP deputāti Vilnis Eglājs, Jānis Freimanis un Rolands Rikards. Tika saņemtas atbildes uz daudziem zinātnieku interesējošiem jautājumiem.

Sniedzam šī dialoga konspektīvu atstāstu.

— **Kā parlamentārieši vērtē krīzi zinātnē?**

— Zinātne pakļaujas vispārējiem sabiedrībā noritīšiem procesiem. Slimā sabiedrībā arī zinātne ir slima. Zinātnieku prestižs krītas. Iedzīvotājiem vairāk rūp nevis zinātnes sasniegumi, bet gan iespēja sagādāt dešas.

Sociālismā izveidotā ačgārnā zinātnes struktūra vairs neiederas nemilitārā demokrātiskā valstī. Zinātnei jāpielāgojas tirgus ekonomikas prasībām. Arī augstskolām ir jāpārveidojas. Piemēram, Rīgas Tehniskās universitātes lietderība ir visai apšaubāma. Agrāk tā tīri labi varēja satilpt LU Mehānikas fakultātē.

Jārēķinās, ka Latvijai pagaidām nav pa spēkam uzturēt ne mākslīgi uzpūstos zinātniskos institūtus, ne pārlietu lielās augstskolas. Valsts no uzņēmumiem neņem pat plānotos naudas līdzekļus. Un zinātniekiem var atvēlēt tikai tik, cik nepieciešams maizes un tējas ūdens iegādei.

— **Kāpēc parlaments kavējas pieņemt likumu par zinātni?**

— AP zinātnes komisija nav savu uzdevumu augstums. Un likumu nevar pieņemt, ja par to nerūpējas ne komisija, ne frakcija. Nav izveidota arī zinātnei labvēlīga sabiedriskā doma. Par to vaina jāuzņemas Zinātnieku savienībai.

— **LZA ir saņēmusi prasību atstāt augstceltni. Vai tik tā nav ļaunprātīga provokācija un mēģinājums zinātniekus sarīdīt ar valdību?**

— Īpašumlietas nekavējoties jāsakārto. Katrai ēkai ir jāatrod saimnieks. Kolhoznieku nams, protams, ir valsts īpašums. (Sociālisma laikā ēkas lietotāju aplam uzskatīja par īpašnieku.)

Ir jāpamato nepieciešamība augstceltni arī turpmāk izmantot LZA vajadzībām. Par augstceltni, kā jau valsts īpašumu, ir tiesības lemt Augstākajai Padomei.

— **Citās demokrātiskajās valstīs visu nosaka privatīpašnieki, bet pie mums dominē valsts patvaļa. Kā šo valsts patvaļu ierobežot?**

— Visu savās vietās noliks privatizācija. Diemžēl tā ieviešanas. Ir vajadzīgs laiks, lai pilnībā atteiktos no sades ekonomikas par labu tirgus ekonomikai. Jāsakārto arī finansu un banku sistēma. No valsts aparāta ir jāizspiež korupcija.

Vēzis ekonomikā ieperinājies no tiem gadiem, kad valdīja princips — strādājošajiem tikai pieticīgu algu, bet visu peļņu militārrūpnieciskajam kompleksam un partokrātijai.

— **Vai fautsaimnieciskās krīzes ilgums ir prognozējams?**

— Prognozēm situācija nav labvēlīga. Ir problēmas, kurām pagaidām neredz nekādu risinājumu. Te daudz

izšķir subjektīvais faktors: vairums cilvēku par nākotni maz interesējas, dzīvo tikai šodienai.

Taču dzīve, profams, ies savu ceļu. Kad rubļu krājumi izbeigsies, tad nāksies izdarīt naudas reformu. Ar reformas palīdzību ir iespējams veiksmīgi atrisināt daudzas problēmas. Piemēram, sekmēt ražošanas āugšņepju, dot triecienu korupcijai, stabilizēt finanšu stāvokli.

Pēc krīzes zemākā punkta sasniegšanas, dzīves līmenis likumsakarīgi virzīsies uz augšu. Visticamāk, ka lejupslīde turpināsies apmēram gadu. Īpaši grūta solās būt nākamā ziema.

— **Kā, jūsuprāt, stāvokli Latvijā ietekmē «dižā un varenā» lielvalsts?**

— Skaidrs, ka mīlestību no Krievijas nav ko gaidīt. Blokādei sekos blokāde. Impēristi no laika gala ir atzinuši tikai varmācīgas metodes: mazākās tautas pakļaut savai gribai. Krievijas impērija, (arī dēvējoties par PSRS), kopš Pētera Pirmā laikiem savu laupītājdabū nav mainījusi. Šovinistiem šķiet, ka visas teritorijas, kur viņi apmetušie, pieder tikai viņiem. Impēriskie krievi nekādi nevēlas apzināties, cik noziedzīgi ir dibināt savas autonomvalstis Moldovā vai Igaunijā. Viņiem nosplauties uz katras tautas svētajām tiesībām dzīvot savā teritorijā.

Impēristu plosīšanos lielā mērā ietekmēs Ukraina. Tai izstājoties no NVS, sabruks viss šis veidojums. Iespējams, ka izveidosies pat Baltijas valstu, Baltkrievijas un Ukrainas alianse. Tā balstīsies nevis uz ideoloģiskajām, bet gan materiālās dabas interesēm.

— **Un kā jūs vērtējat Latvijas iekšējo stāvokli?**

— Tauta ir stipri vīlusies. Cerības nepiepildās tik ātri kā gribētos. Un cilvēki nesaprot, kur ir ļaunuma sakne. Neko nav bijis vērts solījums staigāt vīzēs. Tagad katrs cenšas to sedziņu vilkt uz savu pusi. Līdz ar to katra individa ietekme uz valsts varu samazinās līdz nullei.

Tautas atstumšana no valsts varas veicina pašas varas degradāciju. Valsts ierēdņi godīgumu bieži vien nomaina pret kukulņemšanu. «Baltās beretes» savā rīcībā dažkārt neatšķiras no «melnajām beretēm». Degradācija acīmredzot sākas no tā brīža, kad cilvēks sāk sevi uzskatīt pārāku par citiem.

Sevis attīrīšanas process jāsāk realizēt no vadītājiem, no augšējās ierēdniecības. Šis process visādi jāsekmē brīvajai presei.

— **Sabiedrība gaida Saeimas vēlēšanas.**

— Jā, daudzi uzskata, ka Saeima mūs atpestīs no visa ļaunā. Diemžēl okupācijas apstākļos arī Saeima būs bezspēcīga.

Pirms vēlēties Saeimu ir jāreģistrē visi Latvijas Republikas pilsoņi. Jānodrošina iespēja piedalīties vēlēšanās arī ārzemēs dzīvojošiem latviešiem.

Deputātu ievēlēšanai Saeimā ir jānosaka optimālā barjera, teiksim divi līdz četri procenti no visu vēlētajū balsīm. (Turcijā šī barjera ir 10%, Vācijā — 5%, Zviedrijā — 4%, citur — zem 3%.) Būtu vēlams, lai Saeimas deputāti varētu pārstāvēt līdz 80% no visas sabiedrības.

VILIS HELMS

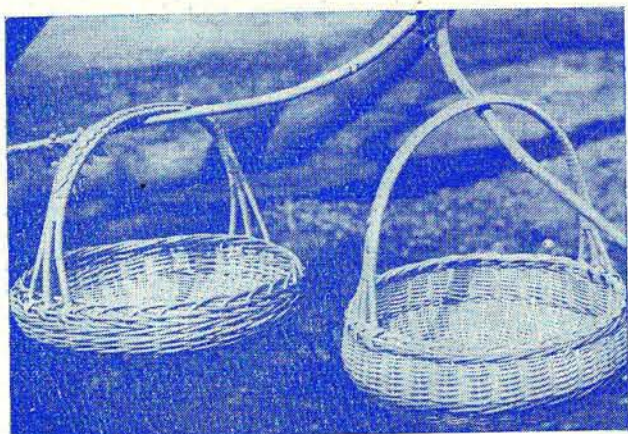
LATVIJAS ZINĀTŅU AKADEMIJAS PREZIDIJĀ

(Informācija par sēdi 1992. gada 16. aprīlī)

Izskatījās LZA zinātņu nodaļu ekspertu komisiju lēmumus, Prezidijs nolēma piešķirt LZA Prezidija prēmijas zinātniekiem un inženiertehniskajiem darbiniekiem: E. BLŪMAM, M. MAJOROVAM, A. CĒBERAM (FI) par monogrāfiju «Magnētiskie šķidrūmi» (1990. g.); A. BAUMAM (ESTI) par monogrāfiju «Lokālie tīkli un mikroprocesorās sistēmas», (1991. g.); M. TRINKLEREI, L. TRINKLEREI (FI) par darbu ciklu «Pieaktivatora ierosinājumi sārnu halogenīdu kristālos, aktivētos ar dzīvudrabveidīgiem joniem»; E. LUKEVICAM, L. IGNATOVIČAI (SOI) par darbu ciklu «Bioloģiski aktīvu germānijorganisku savienojumu sintēze»; A. AVOTAM, T. KOZLOVSKAI, P. PUŠKO (Molek. BI) par darbu ciklu «RNS — saturošā bakteriofāga fr kDNS klonēšana, genoma struktūras analīze un apvalka proteīna gēna ekspresija»; V. ZVIRGZDIŅAI, M. KRISBERGAI, A. ŠILIŅAM (Boļāntskais dārzs) par monogrāfiju «Krizantēmas» (1991. g.); V. LANGENFELDM (LU) par monogrāfiju «Ābeles. Morfoloģiskā evolūcija, filogenēze, ģeogrāfija, sistematika», (1991. g.); I. LOZEI (LVI) par monogrāfiju «Akmens laikmeta apmetnes Lubānas zemienē. Mezolīts, agrais un vidējais neolīts», (1988. g.); K. RUTMANIM (FSI) par monogrāfiju «Racionalitātes ideja filozofijā» (1990. g.); A. VASKAM (LVI) par monogrāfiju «Vēlās bronzas un agrā dzelzs laikmeta Latvijas keramika», (1991. g.), kā arī 7 LZA Prezidija prēmijas augstskolu studentiem: 6 no Rīgas Tehniskās universitātes un 1 no Rīgas Tehniskās universitātes.

Prezidijs nolēma apstiprināt Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļas 1992. gada 9. aprīļa lēmumu par goda doktora (honoris causae) zinātniskā grāda piešķiršanu Leonīdam OSIPOVAM (Dr. h. chem.), ievērojamam Latvijas ķīmijas tehnoloģijas speciālistam un Rīgas augstskolu ilggadīgajam profesoram.

V. VIĻUMSONE

*
**BAGĀCĀS
VASARAS
GAIDĀS**
*

Šā gada 19. martā apritēja simts gadu, kopš Lielstraupes Lapainos dzimis gleznotājs, publicists, muzeja darbinieks, Latvijas senatnes pētnieks Ernests Brastiņš. Viņš ir bijis latviešu strēlnieku virsnieks, piedalījies brīvības cīņās, stāvējis pie Kara muzeja šūpuļa, daudz strādājis pie mūsu senvēstures latviskā skatījuma veidošanas. Viņš ir viens no Dievturu mācības pamatlicējiem.

Ievērojams ir arī Ernesta Brastiņa ieguldījums Latvijas arheoloģijā. Viņš vadījis pilskalnu uzņēmības ekspedīcijas, kas sešos gados dabā apskatīja un uzņēmības visus tajā laikā zināmos vairāk nekā 300 Latvijas pilskalus. Viņa pilskalnu aprakstu publikācija 4 sējumos (Kursu zeme — 1923, Zemgale un Augšzeme — 1926, Latgale — 1928, Vid-

zeme — 1930) ir unikāls izdevums, kāda vēl joprojām nav citās Eiropas zemēs. Šis pētījums arī patlaban nav zaudējis savu zinātnisko nozīmību un ir rokasgrāmata ikvienam mūsu pilskalnu pētniekam.

E. Brastiņš ir arī viens no pirmajiem, kas skaidrojis latviešu senos ornamentus. Šim pētījumam veltītas divas viņa grāmatas — «Latviešu ornamentika» [1923] un «Latvju rakstu kompozīcija» [1925].

Pētījot pilskalus, Brastiņam tālās pagātnes notikumu izpratnei bija nepieciešams noteikt

ERNESTAM BRASTIŅAM SIMTGADE

vairāku 13. gs. hronikās minēto piļu atrašanās vietas dabā. Līdz ar to viņš devis savu ieguldījumu arī Latvijas vēsturiskās ģeogrāfijas attīstībā. Plašākais pētījums ir 1927. g. publicētais Beverīnas pilsvietas meklējums Rauras pilskalnā. [Atkārtots izdevums izdevniecībā «Zinātne» Rīgā, 1992.]

Lai cildinātu un turētu godā izcilo pilskalnu pētnieku Ernestu Brastiņu, šā gada 30. martā Latvijas arheologi pulcējās Latvijas vēstures institūta un atzīmēja viņa simtgadi ar zinātnisku referātu lasījumiem. Tos ievadīja Lat-

vijas vēstures muzeja Arheoloģijas nodaļas vadītājs Guntis Zemītis, kas izvērtēja Brastiņa ieguldījumu latviešu ornamentikas izpētē. Referents salīdzināja E. Brastiņa devumu ar mūsu gadu simta 20. gados veikto ornamentikas pētnieku darbu citur Eiropā, kā arī parādīja atsevišķu ornamentu elementu izplatību dažādu laikmetu Latvijas arheoloģiskajās senlietās.

Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas līdzstrādnieks Juris Urtāns, kas mūsdienās daudz veicis arheoloģisko pieminekļu apzināšanu, stāstīja

par Brastiņa vadīto pilskalnu uzņēmības ekspedīciju darbu. Savu stāstījumu viņš pamatoja ar šo ekspedīciju dalībnieku atmiņu pierakstiem un unikāliem, no iznīcības izglābtiem arhīvu dokumentiem.

Akadēmiķis Evalds Mugurēvičs pakavējās pie Brastiņa ieguldījuma Latvijas vēsturiskajā ģeogrāfijā, sīkāk raksturojot tieši Beverīnas pilsvietas meklējuma problēmas, norādot vietvārdu un to pareizas izpratnes nozīmi šādos meklējumos.

Nolasītie referāti radīja klausītājos dziļu interesi. Lai fajos paustās atziņas būtu pieejamas plašākam lasītāju lokam, tika ierosināts visus trīs referātus pilnībā publicēt kādā no nākamajiem Latvijas Vēstures institūta žurnāla numuriem.

A. CAUNE

DAŽAS PĀRDOMAS PĒC ANGLIJAS APMEKLĒJUMA

Marta beigās — pašā narcišu ziedēšanas laikā — mēs, tas ir, akadēmiķis V. Hausmanis un šo rindu autors — kā Britu Akadēmijas viesi uzturējamies Anglijā, lai ievadītu sadarbību starp Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļu un atbilstošo speciālistu pētniekiem Apvienotajā Karalistē. Braucienam lielā mērā bija savstarpējas iepazīšanās raksturs, tāpēc pārvedām mājās tikai protokolu par mūsu pārrunu tematiku un iespējamām sadarbības virzieniem, atstājot detalizētāku līguma slēgšanu nedaudz tālākai nākotnei. Bez tam, pārvedām arī krietni daudz iespaidu un atziņu, dažas no tām varētu būt noderīgas, diskutējot par mūsu zinātnes stāvokli patreizējā pārmaiņu situācijā.

Vispirms daži vārdi par pašu Britu Akadēmiju. Kā zināms, par pašu reprezentatīvāko akadēmisko organizāciju tiek uzskatīta Karaliskā biedrība (The Royal Society), kas ir viena no visvecākajām akadēmijām pasaulē (dibināta 1660. g.). Pagājušā gadsimta beigās šī biedrība sajutuši, ka nevar pienācīgi reprezentēt visu daudzveidīgo zinātņu spektru un atdalījusi no sevis «Britu akadēmiju vēsturisko, filozofisko un filoloģisko zināšanu veicināšanai». Tas tad arī ir pilns nosaukums organizācijai, ko mēs apmeklējām un ko saīsināti sauc par Britu akadēmiju. Tāpēc var sacīt, ka šī akadēmija ir pielīdzināma Karaliskajai biedrībai, jo tā pilnā mērā pārstāv Lielbritānijas humanitāro un sociālo zinātņu eliti. Tā ir organizācija ar visām šāda tipa akadēmijām raksturīgajām funkcijām — jaunu locekļu un korespondētāju locekļu vēlēšanām (gan jāatzīmē, ka korespondētāju locekļa nosaukumam ir lielāks prestižs, jo tos izvēlas no visas pasaulē ievērojamākajiem zinātniekiem), zinātniskās darbības ekspertizēšanu pēc valdības vai kādas citas institūcijas pasūtījuma utt. Taču līdzās šai darbības sfērai Britu akadēmija pilda vēl arī zinātnes padomes funkcijas, proti, tā sadala valsts budžeta (kā arī privātziedojumu) līdzekļus humanitāro zinātņu attīstībai. Un šajā jomā salīdzinājums ar mūsu pašreizējo sistēmu var būt visai pamācošs.

Ik gadus Akadēmijas rīcībā ir apm. 12 miljoni sterliņu mārciņu valsts līdzekļu, un tā ir lielākais budžeta finansētājs humanitārajām zinātnēm (līdzekļu sadalījums sociālajām zinātnēm ir nedaudz citāds). Līdz ar to pēc sadalījuma proporcijām ir iespējams spriest par valsts politiku humanitāro zinātņu jomā. Pirmajā brīdī nedaudz pārsteidz tas, ka lielākā daļa šo līdzekļu tiek izlietoti jaunās zinātnieku māiņas audzināšanai — 64,5 procenti visas naudas atvēlēti doktorantūras (mēs agrāk teiktu — aspirantūras) nodrošināšanai. Tikai 8,4 procenti aiziet tiešajiem pētījumu grantiem. (Te gan, protams, jāņem vērā, ka otra līdzekļu straume visu zinātņu — arī humanitāro un sociālo — finansēšanai plūst caur valsts budžeta tiešajiem finansējumiem universitāšu un tehnisko augstskolu uzturēšanai.)

Patlaban tiek finansēti apmēram 750 grantu — gan individuālie, kas domāti kāda specifiska pētījuma pabalstīšanai, gan lieli kolektīvi pētījumi, kuros iesaistīts daudz dalībnieku; to

realizācija paredzēta ilgākam laikposmam, starp pēdējiem — tādu patlaban ir 29 — iekļauti nacionāli un starptautiski nozīmīgi unikāli projekti, piemēram, — viduslaiku latīņu valodas vārdnīcas izveidošana, Č. Dikensa vēstulju pilna apkopojuma sastādīšana, visas pasaules muzeju kolekcijās esošo Grieķijas vāžu kataloga un apraksta izdošana, Nacionālās biogrāfijas enciklopēdijas jauna izdevuma veidošana u. c. Šiem darbiem, kas tiek veikti ar jaunākās sistematizēšanas un kompjuterizācijas tehnoloģijas palīdzību, gadā tiek atvēlēti 250 000 britu mārciņu.

Lielā daļa no pētījumu grantiem tērējamajiem līdzekļiem paredzēta zinātnisko publikāciju sagatavošanai un tieši izdevniecības darba segšanai, īpašu uzmanību veltījot jauno pētnieku pirmajām monogrāfijām. Turklāt Britu akadēmija nodrošina savu specifisko publikāciju izdošanu — tie ir fundamentāli pētījumi, teksti, avoti, pētnieciskā darba izejas materiāli, kas nepieciešami zinātnes tālākai attīstībai. Tādējādi pēdējos 5 gados akadēmija izdevusi vairāk nekā 60 nosaukumu zinātniskās literatūras. Līdzās tam akadēmijas darbs regulāri tiek atspoguļots tās ikgadējo rakstu sērijā (Proceedings of the Academy).

Līdzās jau pieminētajām pozīcijām Britu akadēmijas budžeta līdzekļi tiek tērēti starptautisko sakaru un pētnieku apmaiņas atbalstīšanai (kas galvenokārt, protams, norisinās universitāšu un augstskolu ietvaros), lekciju organizēšanai, akadēmijas prēmiju un apbalvojumu piešķiršanai un citiem mērķiem. Atbilstoši akadēmijas hartai tās sastāvā ir 350 parastie locekļi (ordinary members), kas sasniežot 72 gadu vecumu, kļūst par vecākajiem locekļiem (senior fellows). Kopā ar pēdējiem akadēmiju patlaban veido apm. 470 ievērojamāko britu zinātnieku, kam vēl pievienojas 260 korespondētāju locekļu un 12 goda locekļu. Britu akadēmijas ikdienas darbu veic apm. 20 cilvēku liels profesionāli augstvērtīgs zinātnes organizācijas darbinieku kolektīvs.

Kā jau iepriekš sacīts, Britu akadēmijas darbība galvenokārt vērsta uz humanitārajām zinātnēm (vēsture, filozofija, filoloģija, teoloģija, jurisprudences); valsts līdzekļu sadale sociālajām zinātnēm (socioloģijai, biznesa menedžmentam, sabiedrības pārvaldei u. c.) ir Ekonomisko un sociālo pētījumu padomes (E.S.R.C. — Economic and Social Research Council) pārziņā. Arī šajā padomē, kas ir valdības institūcija zinātnes budžeta sadalei, mēs guvām informāciju par šīs sadales principiem un mehānismu. Uzzinājām, ka arī Anglijas zinātnes organizētāji nobrieduši pārmaiņām, jo kā dzirdējam gan šeit, gan Britu akadēmijā, patlaban valda uzskats, ka — no vienas puses sociālo zinātņu padomei vairāk jāpievēršas humanitārajām zinātnēm, taču savukārt Britu akadēmija nolēmusi vairāk iekļaut savu interešu sfērā arī sociālās zinātnes. It īpaši tas attiecas uz baltistikas pētījumiem, jo, kā varējām pierādīt arī Kembridžas, Londonas un Bredfordas universitāšu apmeklējuma laikā, interese par mūsu reģionu politiskās zinātnes, ekonomikas, arī vēstures pētniecības u. c. aspektos

ir ļoti liela. Tas it īpaši sakāms par Bredfordu, kas ir jauna universitāte (dibināta sešdesmitajos gados) un atrodas Vidusanglijas rūpniecības zonā; te prof. Dž. Haidena (J. Hiden) vadībā darbojas Baltijas pētījumu grupa, kas saņem atbalstu no vietējām saimnieciskajām un biznesa aprindām. Grupā tiek veikti visai interesanti pētījumi par Baltijas valstu ekonomikas (piem., dzelzceļa transporta) jautājumiem, kas gūst praktisku izmantojumu — piem., atspoguļots žurnālā «Baltic Briefing», kas tikko sācis iznākt un domāts tieši komersantu vajadzībām. Bredfordā pēc Baltijas pētījumu grupas iniciatīvas nesen nodibināta arī sabiedriskā organizācija «Britu—Latvijas asociācija», kuras nolūks — veicināt ciešākus kontaktus ar Latviju. Ievadītām sarunām par palīdzības sniegšanu mūsu Fundamentālajai bibliotēkai literatūras sagādāšanai par humanitāro un sociālo zinātņu tematiku.

Mums bija visai interesanti uzzināt, kā Anglijas zinātnes dzīves organizētāji vērtē dalījumu starp humanitārajām un sociālajām zinātnēm, kā arī starp fundamentālajiem un pielietojamajiem pētījumiem. Secinājumi: robeža starp humanitārajām un sociālajām zinātnēm ir plūstoša, pārejoša, taču mūsu gadījumā ar klasiskajām humanitārajām zinātnēm (vēsturi, filozofiju, literatūrpētniecību u. c.) vien nevaram apmierināties — stipri lielāka uzmanība jāpievērš dažādu moderno sociālo zinātņu — tādu, kas tieši ietekmē sabiedrības politisko un ekonomisko dzīvi — attīstībai. Un otrkārt — nav pamata uzskatīt, ka pirmās no tām būtu kaut kādā veidā «fundamentālākas», nekā otrās. Patiesībā, manuprāt, jēdziens «fundamentāls» ir neveiksmīgs, jo mūsu līdzšinējā lietošanas praksē tas apaudzis ar kaut kādām prioritātes un īpašas augstvērtības konotācijām, radot iespaidu, ka tie pētījumi, kas nav «fundamentāli», ir mazāk nozīmīgi, otršķirīgi. Angli lieto dalījumu «basic» (pamata) un «applied» (pielietojams), pie pirmajiem piešķirot tādus pētījumus, kuri sagatavo augstā plašākai zinātniskai darbībai un pie otrās tādus, kas gūst tūlītēju pielietojumu sociālajā un kultūras dzīves praksē. Taču kā vieni, tā otri ir vienlīdz nozīmīgi un vajadzīgi.

Vēl viena rūgta atziņa, kas skar sabiedrības izvēšanas perspektīvas — ne vien ar Britu akadēmiju, bet arī ar citām ieinteresētām zinātniskajām organizācijām attīstītajās zemēs. Tā ir nožēla par mūsu organizatorisko un tehniskās apgādātības stāvokli, par mūsu pašu neizdarību. Pirms gada nodibinātais Baltijas pētījumu fonds, kam, šķiet, vajadzēja veicināt sadarbības izvēšanu humanitāro un sociālo zinātņu jomā, ne tuvu neveic savas funkcijas tādā līmenī, lai varētu kļūt interesants sadarbības partneris ārzemju analogiskām organizācijām. Lai gan interese par kāda vienota, koordinējoša centra darbību Baltijas pētniecības jomā Anglijā (arī citur) patlaban ir liela.

Un nobeigumā — vēl viena atziņa, kas radās, vērojot pirmsvēlēšanu cīņas norisi Anglijā. Partiju deklarācijās un diskusijās zināma vieta tika ierādīta arī zinātnes politikas jautājumiem. Taču kopumā vispārējo nostādni vislabāk atspoguļo avīze «The Daily Telegraph» 14. marta numurā ievietotā rakstu kopa, kam likts visai zīmīgs virsraksts: «Mēs dzīvojam sabiedrībā, kura biržas šmaucējus, juristus un reklāmas iekšā rāvējus atalgo labāk nekā zinātniekus, pētniekus un skolotājus.»

Vai nav pazīstams motīvs?

J. VEJŠ

KĀ ATGRIEZTIES EIROPĀ?

Kopš šā gada pavasara kolhozi Latvijā vairs nepastāv. 43 gadus eksistējušais sociālisma monstros formāli ir miris. Taču vēl par agru ir teikt: lai tam vieglas smiltis! Kolhozu gars vēl dzīvo pašu sabiedrībās, sabiedrībās ar ierobežotu atbildību, akciju sabiedrībās. Kolhozu gars mīt arī mūsu apziņā.

Prāva sabiedrības daļa tagad ir nesaprasnā: vai varēs izdzīvot, vai tik nedraud bads? Viennozīmīga atbilde — «jā» vai «nē» — šajā gadījumā būtu nepārliecinoša. Vispirms vajag izvērtēt šās parādības saknes. Var teikt, ka pastāv analogija atbildes meklēšanai, piemēram, uz jautājumu: vai koks izturēs vētru? Kā zināms, koka spēju pretoties stihijai nosaka tā pagātne — cik stipras un dziļas saknes tam izveidojušās, cik lokans stubrs un cik biezs zaru vainags izaudzēts. Arī sabiedrības uzdotā jautājuma atbilde ir meklējama pagātnē.

Pēc Latvijas neatkarības pasludināšanas 1918. gadā valstī bija daudz lielāks postis nekā tagad. Iedzīvotāju skaits pēc kara bija sarucis par 27%, vairums tautas bagātības bija izlaupīts. Laukos 78 278 ēkas bija sagrautas un 104 574 ēkas daļēji izpostītas. Tomēr Latvija drīz vien atdzima kā Fēnikss no pelniem. Jauno valsti uz kājām nostādīja veiksmīgi realizētā agrārā reforma.

Ļoti zīmīgs ir fakts, ka toreiz agrārajai reformai bija tikpat daudz pretinieku kā tagad zemes privatizācijai. Un iebildumi lauksaimnieciskajai pārkārtošanai toreiz bija tieši tādi paši kā tagad: sīksaimniecības nespēs būt tik ražīgas kā lielsaimniecības, un tas, lūk, apdraudēšot visas tautas labklājību. (Pirms 70 gadiem uzņemtais «vecais labais meldiņš» nu tiek dziedāts ar jaunu sparū.)

Ar agrārās reformas palīdzību Latvijas pirmā brīvvalsts kardināli mainīja lauksaimniecības struktūru. Pirms reformas 55% zemes piederēja muižniekiem un 45% zemniekiem, bet pēc pārkārtojumiem lielgruntnieki vairs nepastāvēja. Zemes īpašnieku kopskaits palielinājās no 83 tūkstošiem līdz 216 tūkstošiem.

Lauksaimnieciskā reforma faktiski bija Latvijas lielā laimes loze. Pateicoties tai, astoņu gadu laikā Latvija uzkāpa «stikla kalnā». Rēķinot uz katru iedzīvotāju, liellopu un zirgu skaita ziņā Latvija ieņēma otro vietu Eiropā, bet pēc cūku skaita — trešo vietu. Graudu ieguvē Latviju pārspēja tikai Dānija un Lietuva.

Sviesta eksportā Latvijai bija trešais labākais rezultāts Eiropā. Zīmīgi, ka 1937. gadā mazā Latvija eksportēja 19 211 tonnas sviesta, bet lielā PSRS — tikai 14 662 tonnas.

Labi attīstīta lauksaimniecība Latvijas tautai deva iespēju dzīvot lielā pārtībā. Katrs Latvijas iedzīvotājs vidēji gadā patērēja 85 kg gaļas un 566 kg piena. Šie patēriņa rādītāji toreiz bija visaugstākie pasaulē.

(Sarkanajai armijai iebrūkot Baltijā, ciniska bija staļiniskā propaganda, kas kladzināja, ka Latvijas proletāriešiem trūkstot maizes un cilvēki mirstot badā...) Latvijas pārtība komunisma ideologiem bija kā dadzis acīs: kā drīkst atļauties kaut kāda tur buržuāziskā Ulmaņvalstīņa dzīvot labāk nekā vispasaules proletāriāta cerībvalsts — PSRS?

Ziedošo Latvijas lauksaimniecību staļinisti sagrāva ar īpašu azartu. 43 tūkstoši zemnieku tika aizdzīti moku ceļos uz Sibīriju. Zemnieku saimniecības tika izlaupītas un izpostītas. Atlikušos lauku iedzīvotājus piespiedu kārtā pakļāva kolektivizācijai. Svešajai, naidīgajai varai neinteresēja ne vietējie apstākļi, ne «iedzimto» tradīcijas. Lekarotāji uzskatīja par acīgārnību to, ka latvieši dzīvo viensētās, nevis sādžās kā pie viņiem. Staļinisti «neņēma galvā» viņiem tik dīvino latviešu zemnieku atziņu, ka kopu cūka nebarojas.

Tagad pavērtēsim sociālistiskās lauksaimniecības rezultātus. Zemes kopējā sējplatība Latvijā samazinājās par trešdaļmiljonu hektāru jeb par 17%. Īpaši ciefa visvērtīgākās kultūras. Graudaugu sējplatība saruka par 39%, kartupeļu — par 43%, linu — par 80%. Prāva daļa aramzemes aizauga ar krūmiem.

Krīze augkopībā likumsakarīgi radīja negatīvas sekas arī lopkopībā. Govju ganāmpulks samazinājās par 38%, aitu — par 88%, zirgu — par 92%. Vienīgi cūku skaits palielinājās par 76%.

Ekstensīvā saimniekošana, protams, nespēja panākt produkcijas palielināšanos. 1990. gadā, salīdzinājumā ar 1938. gadu, (rēķinot uz katru iedzīvotāju), graudu ieguve samazinājās par 15%, kartupeļu — par 58%, linšķiedras — par 91%. Piena ieguve šajā periodā samazinājās par 22%. Vienīgi gaļas ieguve palielinājās par 38%.

Pirms kara Latvija augkopības produkciju lielā daudzumā eksportēja, bet pēdējos gados graudus vajadzēja ievest. Vairākums kolhozu pārvērtās no pašapgādātājiem par patērētājiem...

Piespiedu sociālistiskā saimniekošana Latvijas lauksaimniecībai izsita pamatus zem kājām. Savas zemes saimnieki lielā mērā tika pāraudzināti par bezatbildīgiem kalpiem — skrūvītēm staļiniskās valsts mehānismā.

Patlaban priekšā ir grūtais psiholoģiskās pār-

tapšanas process. (Brīvā valstī neiederas verga domāšana!) Kā atkal kļūt par saimnieku? Kā mainīt dzīvesveidu? (Zemkopība ir nevis nodarbošanās, bet gan dzīvesveids.)

Pašlaik rīt zemnieku saimniecību veidošanās process. Taču tā tempi ir gausi. Ir izveidota tikai desmitā daļa no pirmskara saimniecību kopskaita. Un par šo fūlību galvenā vaina jāuzņemas parlamentam un valdībai, kas bremzē zemes privatizāciju. Zemnieku saimniecībā netiek sniegts arī vajadzīgais ekonomiskais atbalsts. Gandrīz puse rūpniecības uzņēmumu (arī 27 kara rūpnīcas) valstī ražo nevienam nevajadzīgu produkciju, toties neizgatavo zemniekiem tik nepieciešamās lauksaimniecības mašīnas. Arī degvielas trūkumu pilsētās maz mana, toties laukos šī kurpe pamatīgi spiež. Un kur tad vēl tik negribīgā lauku apgāde ar būvmateriāliem, rūpniecības precēm.

Šķiet, neviens negrib apzināties, ka padomju varas laikā zemniecību verdzināja ne tikvien partijiskais un militārrūpnieciskā kompleksa virslānis, bet arī proletariāts. (Par pirmo padomju ideologi klusēja, bet otro — proletariāta diktatūru — visādi izcēla.) Līdzekļu sadalē Maskavai bija stūrgalvīgs princips — lauvas tiesu militārizācijai, atlikumu rūpniecībai, bet lauksaimniecībai gan jau kaut kā izkulsies pati ar saviem spēkiem. Saskaņā ar šo principu padomju laikā Latvijā rūpnieciskā kopprodukcija tika kāpināta gandrīz pussimt reizi, bet lauksaimnieciskā produkcija — tikai 1,3 reizes. Šādas hipertrofētas rūpniecības sekas nu tauta var izbaudīt pilnā mērā: preču cenas sakāpušas līdz debesīm, turklāt šo preču trūkst. (Te nu bija plānveidīgā sociālistiskās saimniekošanas sistēma!)

No uzpūstās rūpniecības Latvijai jāatsakās. Absurds ir ražot preces, kas iedzīvotājiem nav vajadzīgas. Un rūpniecībai kaut daļēji jāatdzina parāds lauksaimniecībai: jāatdod piesavinātie līdzekļi un no laukiem pārvilinātie cilvēki. Tas viss ir panākams ne jau administratīviem, bet gan ekonomiskiem līdzekļiem. Radīt attiecīgu ekonomisko mehānismu ir valdības uzdevums.

Zeme ir Latvijas galvenā bagātība. Un tikai racionāli kopjot un izmantojot šo bagātību, atfīstot zemnieku saimniecības, Latvija var atgriezties Eiropā, var sasniegt pasaules attīstītāko valstu līmeni. Šajā ziņā, var teikt, velosipēds nav jāizgudro no jauna. Pirms kara mums jau bija optimāla lauksaimniecības struktūra, bija efektīvs racionālas saimniekošanas mehānisms. Nu šis mehānisms jāiedzīvina no jauna.

VILHELMS ĻUTA

Ideja atbraukt pie mums un palīdzēt Latvijai izķepuroties no ekonomiskām likstām radās viņam pašam, bet realizēt to līdzēja republikā zināmi cilvēki. Tie ir bijušais Valsts radio un televīzijas priekšsēdētājs Jānis Leja, Rīgas komercskolas direktors Juris Stabiņš un Latvijas Zinātņu akadēmijas Fundamentālās bibliotēkas direktors Edvīns Karnītis.

Lai palīdzētu, vajadzīgas zināšanas un pieredze, Juris Meija šinī ziņā ir īsts atradums.

Biogrāfiska atkāpe. Viņš ir dzimis 1935. gadā Rīgā. 1944. gadā Slimo kases galvenā direktora Oskara Meijas ģimene devās svešumā. Ar kuģi no Liepājas uz Dancigu, tad pa zemes ceļiem no vienas Vācijas pilsētas uz citu un visbeidzot 1950. gadā atkal ar kuģi uz Austrāliju. Adelaidas pilsēta kļuva par pirmo apmešanās vietu šajā kontinentā, bet pēc 10 gadiem viņš pārcēlās uz Brisbeni, kur dzīvo arī pašreiz. Adelaidē Juris Meija pabeidza vidusskolu, tur sākās viņa studenta gaitas.

Ir iegūti vairāki akadēmiskie grādi. Adelaides universitātē bakalaura grāds inženierzinātnēs, Kvīnslāndes universitātē otrs bakalaura grāds tautsaimniecības komerczinātnēs, absolvēta militārā inženieru akadēmija un Aviācijas virsnieku kadeta kurss. Viņš ir reģistrēts kā profesionāls inženieris Kvīnslāndes

TĒVZEMES AICINĀJUMS

štātā. Strādājis vairākos būvniecības un celtniecības uzņēmumos, pēc tam par galveno menedžeri lielā transformatoru ražošanas firmā un bijis pat visas Austrālijas rūpniecības menedžeris. Pašreiz Juris Meija ir starptautiskās tirdzniecības un marketinga firmas «Intrade and Marketing» direktors un galvenais konsultants. Viņš ir triju Austrālijas institūtu — inženieru, menedžeru un direktoru — loceklis, sastāv Austrālijas un Japānas sabiedrības kompānijā un internacionālajā klubā «Rotary». Specializējies uzņēmumu biznesa un stratēģiskajā plānošanā, eksporta organizēšanā un projektu menedžmentā, kā arī vairākos šaurākos virzienos. Tā īsumā var raksturot mūsu viesi un labvēli.

Tiekoties mājīgajā Romas viesnīcā viņš stāstīja, ka ir nodibināti sakari ar Latvijas uzņēmumiem un firmām, norunāts par tehnoloģisku iekārtu sūtīšanu no Austrālijas, panākta vienošanās par Latvijā ražotās produkcijas eksportu uz Austrāliju un noslēgti vairāki līgumi.

J. Meijas kungs atveda mūsu Ekonomisko reformu ministram Brisbenas pilsētas valdes ielūgumu apmeklēt šo pilsētu un

Juris Meija.

priekšlikumu nākošā gadā organizēt tur Latvijas vai pat visas Baltijas EXPO izstādi. Būdam pie mums 16 dienas, viņš aptuveni pusi laika veltīja lekciju nolasīšanai. Tās notika Rīgas Komercskolā un Direktoru klubā, divas reizes viņš uzstājās Rīgas Tehniskajā universitātē — Ārējo ekonomisko sakaru un tautsaimniecības vadīšanas katedrā un Darba zinātniskās organizācijas

un ražošanas vadīšanas katedrā. Tur viņu klausījās un apbrīvoja neparasto pasniegšanas manieri ne tikai visu kursu studentī, bet arī pasniedzēji. Lekcijas tika nolasītas arī Latvijas universitātē un pat Valmierā, turienes rūpnīcu direktoriem.

Būdam spīgti izteikts inženieris un lielisks darījumu cilvēks, J. Meija ir jo cieši saglabājis saites ar akadēmisko dzīvi. Viņš ir aktīvs korporācijas «Selonija» Brisbenas kopas senjors.

Pēdējā laikā arvien vairāk rūpniecības uzņēmumu speciālistu griežas Latvijas Zinātņu akadēmijā ar lūgumu atrisināt konkrētus jautājumus. Tie skar tehnoloģiskos procesus, ekoloģiju, militāro rūpnīcu konversiju, kā arī eksportu un konsultantu pakalpojumu licenču pārdošanu un pirkšanu, dokumentu noformēšanu patentu saņemšanai, ārzemju parteneru izraudzīšanai u. c. J. Meija apmeklēja mūsu Zinātņu akadēmiju un sniedza tās darbiniekiem vērtīgus padomus un cita veida konsultācijas.

Brisbenā ir Internacionālā menedžmenta centra (IMC) Austrālijas nodaļa, kurā apmāca biznesa un valsts darbiniekus, pārsvarā tos, kuriem jau ir prakse.

Ir iecere izveidot šī centra biroju Rīgā un apmācīt tajā mūsu speciālistus. Jau ir izstrādātas šāda darba programmas. IMC štaba mītne ir Londonā, bet biroji visās lielākajās pasaules valstīs. Mums vistuvāk šāds birojs ir Helsinkos un tur mūsu jaunie biznesa speciālisti (1—2 cilvēki) varētu iziet apmācības kursu un pēc tam paši apmācīt mūsu cilvēkus un vadīt Rīgas biroju.

Atvadoties no Jura Meijas kunga, dzirdēju šādus viņa vārdus:

— Lai arī cik grūti jums pašreiz iet, latviešiem jāturpina būt tik un tā. Es gribu palīdzēt jūsu direktoriem un firmu pārstāvjiem ātrāk orientēties pasaules tirgū.

Kad jautāju, vai viņš ir apmierināts ar savu pirmo braucienu uz dzimteni, atbilde bija:

— Man ir veicies labāk, nekā varēju paredzēt. Esmu apmierināts un gandarīts. Nu man ir jauni draugi un domu biedri, ar kuriem turpmāk sadarbošos. Ar jums mēs satiksīties jūnija pirmajā pusē, kad atbraukšu vēlreiz. Vēstules nerakstiet, Austrālija ir tālu, bet vasara pienāks nemanot un man būs prieks atkal tikties ar jums un parunāties.

Man atlika tikai novēlēt laimīgu ceļu. Lūk, tāds ir mūsu tautietis — īsts inženieris, lielisks biznesmenis un patīkams cilvēks.

OSKARS MARTINSONS

ZINĀTNIEKI VĒLAS PALĪDZĒT PARLAMENTAM

Zinātnieku savienības padomē tika izteikts priekšlikums iesaistīt parlamenta darbā augsti kvalificētus speciālistus. Tas deputātiem liktu strādāt produktīvāk, novērstu haosu.

Realizēt šo priekšlikumu uzņēmis LZS Informācijas un koordinācijas centra vadītājs Ivars Kupčs. Viņš uzskata, ka Augstākā Padome neievēro likumu pieņemšanas secību, reizēm steigšus ar mazsvarīgu likumu pieņemšanu, toties svarīgākos atliek uz vēlāku laiku. Tā, piemēram, tiek atbīdīti likumi par kontroli, par grāmatvedību. Un tieši šo likumu trūkums dod iespēju izvērsties mafijai, rada priekšnoteikumus krīzei ekonomikā.

Profesors Edgars Melkšis pārliecināts, ka juristiem steidzami ir jāizanalizē Saeimas vēlēšanu likumi, jāatrod to optimālākie varianti. Svarīgi ievērot, lai precīzi darbotos pilsonības regulēšanas mehānisms. Juristiem jāizvērtē arī atsevišķu deputātu korumpētības pakāpe. Juridiskie jautājumi jārisina zinātniski pamatoti, bez politizācijas. Vajadzības gadījumā jāiesaista arī ārvalstīs dzīvojošie latviešu zinātnieki.

Profesors Benjamins Treijs spriež, ka nekavējoties jāķeras pie ilgtermiņa tautsaimniecības programmas izstrādes. (Valdība pagaidām strādā bez šādas programmas.) Ir jānosaka optimālās struktūras ekonomikai. Katras nozares funkcionēšana ir jāsaista ar teritoriālo plānošanu. Nedrīkst pieļaut Rīgas hipertrofētu attīstību uz citu valsts reģionu rēķina.

Juristi, ekonomisti un citu nozaru zinātnieki veido darba grupas, kur izstrādās priekšlikumus valsts vadībai. Svētīgs darbs. Lai izdodas!

V. VALTS

KUR ŅEMT VAJADZĪGOS SPECIĀLISTUS

Rūpniecības un enerģētikas ministrs Aivars Millers ir ierosinājis Rīgas Tehniskajai universitātei gatavot speciālistus poligrāfijai un papīrrūpniecībai. Šim nozarēm valstī ir prioritāra loma, bet diemžēl nav vietējo kadru. Ārvalstu speciālisti nav ieinteresēti, lai Latvijas poligrāfija un papīrrūpniecība sasniegtu pasaules līmeni (tādu kā, piemēram, Somijā).

RTU ministram pagaidām neko nesola, jo, lūk, nesot gribētāju organizēt šādu speciālistu sagatavošanu. Acīmredzot ir vieglāk iet tik ierasto ceļu un turpināt «ražot» kadrus, ko savā laikā pieprasījis LPSR Valsts plāna komiteja...

Profesors Andris Krēslis uzskata, ka RTU ir jāgatavo speciālisti dzelzceļam. Tas izdarāms kaut vai samazinot, piemēram, tekstilrūpniecībai gatavojamos speciālistus, pēc kuriem valstī mazs pieprasījums. Ir vērts universitātei padomāt, cik līdzekļu tiek izšķērdēti, lai sagatavotu tādus inženierus, kurus ražošanā vēlāk izmanto, piemēram, par aušanas vai vērpanas brigadieriem.

Premjerministrs I. Godmanis saka, ka visu savā vietā nolikot brīvais tirgus. Taču RTU nevar tik ilgi gaidīt. Jāpārskatījas vēl līdz tirgum. Ir jāiemācās prognozēt tuvākajai nākotnei nepieciešamo kadru struktūru. Un izējot no šīm prognozēm, jākomplektē attiecīgo speciālistu studentu grupas.

Iespējams, ka būtu lietderīgi vadīties pēc LR AP deputāta Viļņa Eglāja ieteikuma likvidēt RTU, to pievienojot Latvijas Universitātei. Līdz ar to izpaliktu vajadzība dublēt daudzas katedras, daudzus amatus. Atbrīvotos daudz līdzekļu.

Bet virsrakstā izteiktā jautājums pagaidām paliek bez atbildes.

E. ASŪNIETIS

Izglītības reforma ar ASV palīdzību

Lai veicinātu Latvijas augstākās izglītības reformu, Rīgā bija ieradies Viskonsinas universitātes (ASV) profesors un Baltijas studiju veicināšanas apvienības akadēmiskais direktors Valters Nollendorfs. Viņš tikās ar izglītības ministru A. Piebalgu un valdības padomnieku zinātnes jautājumos E. Ikaunieku, bija klāt Baltijas universitāšu līguma parakstīšanā. V. Nollendorfa galvenā lecere, pat mērķis, ir izveidot visas trijās Baltijas valstīs īpašu studiju centrus un realizēt tajos jaunu pieeju augstākās izglītības laukā. Šajos centros nodarbības vadītu pārsvarā ārzemju profesori, un tajos strādātu īpaši atlasītas studentu grupas. Pirmais šāds centrs jau darbojas Rīgas Tehniskās universitātes ietvaros un saucas Baltijas akadēmiskais centrs. Tā iekārtošanā un pirmo soļu uzsākšanā aktīvi piedalījās arī profesors V. Nollendorfs.

Šajā braucienā reizē viņš mūsu mācītājiem nolasiya lekciju «Izglītība un zinātnes ASV un

V. Nollendorfs.

iespējamā sadarbība ar Latvijas augstskolām». Tā izvērtās par brīvu un nepiespiestu sarunu.

Savas uzstāšanās beigās profesors V. Nollendorfs teica: — 50 gadus Latvijā valdīja tikai viena ideoloģija — marksistiskā, un tā pamatīgi sagandējuši jūsu domāšanu. Es saprotu, kāpēc foreiz vairākums «gaišu

prātu» centās studēt eksaktās zinātnes. Pēc šīs ideoloģijas sabrukšanas humanitārajās un sabiedriskajās zinātnēs izveidojies vakuums. Kas notiks ar latviešu tautu pēc 10—20 gadiem, ja jau tagad nesāksim apmācīt politoloģijā, socioloģijā, psiholoģijā, pedagoģijā, arī ekonomikā utt.! Domāju, ka vislabāk to izdarīt, veidojot pie jūsu universitātes īpašus apmācības un pārkvalificēšanās centrus. Pasniedzēji būtu ASV profesori. Ja jūsu students atbrauks uz Ameriku un mācīsies, teiksim, vienu gadu, efekts būs niecīgs pēc viņa atgriešanās. Viņš iegūs modernās Rietumu zināšanas, bet savai tautai un sabiedrībai palīdzība būs neliela. Turklāt viena studenta uzturēšana ASV maksā 20 fūkstosus dolāru gadā. Cita lieta, ja students dzīvo un mācās savā zemē starp cilvēkiem, kuru domāšana tam būs jāpārveido. Pirmie šādu centru absolventi būs tā sēkla, no kuras izaugs daudzi humanitārajā un sabiedriskajā lauka darbinieki. Viņi ar laiku aizstās mācītājus no ASV.

Neviens no mums nav vainīgs, ka latviešu tauta tik ilgi tika turēta kā mucā. Tagad spunde ir ārā un kopējiem spēkiem pēc iespējas ātrāk jāietek no turienes laukā. Es priecājos, ka starp jums ir daudz enerģisku cilvēku, kas nav salauzti pa šiem gadiem un ir gatavi cīnīties par latviešu tautas domāšanas kvalitātes pārveidošanu.

Pēc tam profesors V. Nollendorfs devās uz Igauniju. Tur ar Tartu universitātes rektoru profesoru Juri Kermeru tika pārrunātas iespējas iedibināt Baltijas studiju veicināšanas apvienības AABS/IREX biroja funkcijas, izraudzīties atbilstošas kontaktpersonas Tartu un Tallinā un ar laiku ierīkot nelielus birojus, ko izdarīs profesors Gundars Keņiņš-Kings. Afsaucība no igauņu puses bija liela, arī viņiem ir vajadzīga akadēmiskā reforma, un tur šiem jautājumiem pietiek ļoti nopietni, ar perspektīvu. Jau ir izveidota viena liela Filozofijas fakultāte, kurā māca visas humanitārās un sabiedriskās zinātnes. Literatūras muzejā V. Nollendorfa kungs nolasiya lekciju par trimdas literatūras īpatnībām, arī igauņu piemērus minot. Iepazīnās ar ģermānistikas un anglistikas katedras vadītājiem un aģunotā žurnāla «Academia» galveno rektoru.

Tallinā viņš tikās ar Tehniskās universitātes rektoru profesoru Olafu Āru un prorektoriem un nolasiya tādus pašus lekciju kā RTU. Bet vecajā, solītajā Latvijas vēstniecībā ēkā viņu uzņēma Latvijas vēstnieks Igaunijā Aldis Bērziņš.

No Igaunijas profesors V. Nollendorfs caur Rīgu devās uz Lietuvu. Tur Kauņas un Viļņas augstskolās un Izglītības ministrijā risināja izglītības jautājumus. Notika sarunas ar Lietuvas parlamenta un valdības locekļiem.

Mums ļoti nepieciešams profesora Valtera Nollendorfa padoms un palīdzība. Gaidīsim viņu atkal Rīgā, ne vienas nedēļas vizīte, bet uz ilgāku laiku jau šovasar.

OSKARS MARTINSONS

IEVĒRĪBAI

Materiālus publicēšanai laikrakstā «Zinātnes Vēstnesis» lūdzam nodot LZS Informācijas un koordinācijas centrā Augstceltnē, trešajā stāvā, 319. telpā. Tālr. 212706.

LZA pilnsapulcē

Pilnsapulce apsprieda un pieņēma lēmumu par akadēmijas tami no 1992. gada 1. jūlija līdz 1993. gada 30. jūnijam. Nepieciešamības gadījumā LZA prezidijam atļauts to koriģēt. Par koriģējumiem jāsniedz informācija kārtējā akadēmijas sēdē.

Pieņemts arī lēmums par LZA vēlēšanu pagaidu nolikuma izstrādāšanu. Nolikumam jābalstās uz LZA statūtiem.

Jaunu LZA locekļu vēlēšanas noteiktas novembrī. Pagarinātas vēlēšanu ekspertu komisijas pilnvaras J. Stradiņam, E. Grēnam, E. Siliņam, V. Hausmanim, M. Līdakam, V. Tamužam, J. Graudonim, J. Kalniņam un J. Ērenpreisam. Komisijas sastāvā papildus iekļauts P. Zvidriņš.

LZA nodaļām, zinātnieku organizācijām jāiesniedz priekšlikumi par kandidātiem, vakanču skaitu un LZA korespondētājlocekļu specialitātēm. Lēmums par vakančiem jaunu LZA locekļu vēlēšanām pieņemams maijā un izziņojams līdz 1. jūnijam.

Pilnsapulces dalībnieki vienprātīgi izteica lūgumu LR Augstākajai Padomei paātrināt LZA harfas apstiprināšanu, atzīmējot, ka mūsu akadēmiju savā saimē jau uzņēmusi Stokholmas notikusi Eiropas valstu zinātņu akadēmiju konference.

Pilnsapulce pieņēma atklātu vēstuli LR premjerministram I. Godmanim. Vēstulē nosodīts mēģinājums likvidēt humanitārās zinātnes, atņemot telpas latviešu valodas, Latvijas vēstures, literatūras un citiem institūtiem.

V. VIZMA

LATVIJAS ZINĀTNES PADOMĒ

Apstiprināta LZA Bioloģijas institūta padome ar promocijas un habilitācijas tiesībām bioloģijas nozares bioķīmijas, ģenētikas, cilvēka un dzīvnieku fizioloģijas apakšnozarēs.

Padomes sastāvs:

- Jūris Aivars, LU profesors, katedras vad., Dr. h. biol.,
- Viktorija Baumanē, BI vad. zin. līdžstr., Dr. h. biol.,
- Ervīns Baumanis, OSI vec. zin. līdžstr., Dr. h. biol.,
- Nadežda Bērziņa, BI vad. zin. līdžstr., Dr. h. biol.,
- Astrīda Krūmiņa, LMA profesore, katedras vad., Dr. h. biol.,
- Antons Ozols, BI lab. vad., Dr. h. biol.,
- Dzintars Pīrāgs, LVMI lab. vad., Dr. h. mežz.,
- Jānis Ērenpreiss, LEKMI lab. vad., Dr. h. med.,
- Henriks Zenkevičs, BI lab. vad., Dr. h. biol.

Nolemts piešķirt tiesības Rīgas Tehniskajai universitātei izveidot padomi ar promocijas tiesībām arhitektūrā, kā arī inženierzinātnēs celtniecības apakšnozarē — siltuma, gāzes un ūdens apgādes specialitātē.

«Zinātnes Vēstnesis».
Redaktors Vilhelms Luča.
Redkolēģijas vadītājs Evalds Mugurēvičs.
Redkolēģijas locekļi: Elmārs Beķeris, Mārtiņš Beķers,
Juris Ekmanis, Jānis Graudonis, Jānis Kļava, Oskars
Marfīnsons.

«Science Bulletin» Association of Latvian Scientists.
Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.
Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība.
Reģistrācijas apliecība nr. 0075.
Redakcijas adrese: Rīgā, Turgeņeva ielā 19.
Tālrunis 212706 un 461077.

Indekss 77165.
Iespiests a/s «Preses nams» tipogrāfijā, Rīgā, Balasta
dambī 3.
Augstspiede. 1 uzsk. iespiedloksne.
Tirāža 1500 eks.
Pasūtījums nr. 598.